

810

మ తి.

810
1917

నీతిదాయకమగు గీతము.

వైద్యశాస్త్రము,

ఈ శ్వర సత్యనారాదుణశర్మచే

IP No 321 వాయబడినది.
Sino 63

Sino. 706

మొదటి కూర్పు.

2nd No.

500 ప్రతులు.

6847

కాకినాడ :

శ్రీ జార్జి ముద్రాక్షరశాలయందు పట్టమట్ట శేషగిరిరావుచే

ముద్రింపబడి గ్రంథకర్తచే శ్రీకాకుళములో

ప్రచురింపబడినది.

1917.

63

వైరిపౌరులు, కల్లోల ♦ మయ్యెఁబురము;
 మహిషతికి నాలుగాకున్న ♦ మానెఁగాని
 బెబ్బలికిలేడి పిల్లన ♦ స్పృశింపట
 నిష్పలోఁ బూదండను ♦ రుప్పిగట్టు
 లెంత వేడగై న గన్నియ ♦ నెవ్వఁడిచ్చు?
 సంతర్థమంతుఁ బొడ్డడు ♦ సతివ యెవఁతె?
 అట్టి పెందలి కానంద ♦ మౌన తెరరు?
 బ్రతికియండిన సుగమాలు ♦ వడయవచ్చు
 ననుచనేకులు పురినీడ్చి ♦ చనిరి; తుట్ట
 తుదకుఁగఱవైరి పెండ్లికూఁ ♦ తురులుపతికి;
 అంత నొక కాంతయిట్టిదు ♦ రంతమం
 స్వాంతమునువేషఁ నిశ్చయఁడ ♦ బాతిపాట్ల;
 చునుచుఁజింతిలి, యొకయువ ♦ యాంతంబు
 వన్నచుండెను సమయంబు ♦ వచ్చుననుచు
 (మెయెవ్వఁతె? యదియెట్టి ♦ దనఁగనేల?
 నెడుఁగూరకు రుచులెట్టి ♦ నఁగనేల?
 బీరతాళను వీడిన ♦ చెలులుజేమి
 పంతురినిబిల్చియనియె భూ ♦ కాంతుఁడిట్లు :-
 సచివశేఖర! జలజ వి ♦ శాలనేత్ర
 నోర్చునెఱ్ఱె ననేడు దే ♦ కున్ననీడు

పరువు దక్కదనంగఁ ద ♦ తరముపడుచుఁ
 గటకటా! మూఢుఁడీతండు ♦ గాసివెట్టు
 ననుచుయత్నింపజొచ్చె నేమయ్యెననుడు:-
 మంటరివికావె? యీచెట్ట ♦ మాన్వ శేవె?
 త్మోపతికి వీలెయ్యి ర ♦ క్కనుఁబోలె?
 నెనరుమనిలేదె? యవకీర్తి ♦ నీదకాశె?
 యనుచుఁబై పెచ్చుజనులు త ♦ న్నానెనొచ్చు
 కొనుచులోలోన, వినివించు ♦ కొననియట్టు
 లింటికరుడెంచి వచ్చిన ♦ తంటనెంచి
 యదొకతీగుగనుండని ♦ జాతృజాత
 లందఁబెద్దది, బుద్ధిమ ♦ తృభిధగలది
 చదువులకు వాఁ, గూపున ♦ మదనురాణి
 తండ్రివీరునుగాంచిచెం ♦ తనకుఁజెంచి
 తేనెమాటలుముగమునెం ♦ తేనిఁగొల్పు
 నాన్న! యిదియేమియోమోము ♦ న్నదనము
 గ్రొక్కుచున్నదీనేడు కా ♦ రణమడెల్పు
 డనివినయములఁబల్కు ♦ తనయఁజూచి
 యార్చెదోతీర్చెదో యేల ♦ యాడుబాట్టె
 విట్టిగొడవలునీకునోపట్టి! ♦ యనఁగ
 నింకమాతృపుముగ్గురె ♦ ల్లింపుమనఁచు

వేడికొన నెట్లొ యవ్వార్త. ♦ వినిచినంతఁ
 దండ్రీ! యిప్పనియొకయఁడు ♦ దానికెంత
 చాలు; నీపాటిపనికినీ ♦ కేలచింతః
 నన్నొనంగుముభూకాంతు ♦ నకు, దురంత
 నింతలోమానిపించెద ♦ నిదియెపంత
 మనిఁలికెఁగాని యాజన ♦ కునకు, వంత
 యెంతయుండునొమీరలె ♦ యెఱుఁగవలయు
 కన్నుగవనీగు దారగాఁ ♦ గార్చువానిఁ
 దనమనసుపట్టజాలక ♦ వనరువాని
 సారెసారెకుదై వము ♦ దూరువాని
 జనకునూరార్చి వేదాంత ♦ సరణిదెల్పి
 నృపునిమణిఁద్రొప్పఁగాఁగల ♦ నేగ్నచాలఁ
 గలదునాచోటననఁగదుః ♦ ఖంబదెల?
 అదిధీక్షలుమీరలి ♦ ట్లగుటమేల?
 అనియెటలొ తండ్రీనొప్పించి ♦ యనియె శాల
 చెల్లెలగుఁజూడమఱియనా ♦ చెంతనుండ
 నానతవలెఁ దత్సహా ♦ యంబువలయుఁ
 దండ్రీ! సంకోచమింకేల ♦ తడయకనఁగ
 నింతకోర్చినమనసు మ ♦ తెంతకోర్వ
 దనుచుఁజూరుమతిని గూడ ♦ ననుపుదననెః

బుద్ధిమతిచారుమతిఁబిల్చి ♦ ముద్దుపెట్టి
 చెల్లె! యనిగాధపూసగు ♦ చ్చిరటునిన్చి
 యమ్మనామాటవిన్ను భ ♦ యమ్ములేదు
 నేనుజెప్పినయోటన ♦ నిల్చియందు
 మవనిపతితోడఁజెప్పి శు ♦ ధ్ధాంతమునకు
 నిన్నుబిల్పింతురపునీ ♦ పున్నయట్లు
 వచ్చిసృతికి మ్రొక్కినా ♦ పజ్జఁజేరి
 యక్క! నాకొక్కకతఁజెప్ప ♦ వా? యటంచు
 జనపుచెఱపుమునీసే యు ♦ పనియదంతె;
 ఏదియెట్లై ననీకేల ♦ మీదితంత్రీ
 మేయన్నదనిలోని ♦ కేగిమేలి
 నగలుగరియించి వెళురా ♦ నగరుఁగూర్చి
 పడఁతిదెసఁజూచిమున్నట ♦ పడనివారు
 వచ్చుదెసనెంచిలో జాలి ♦ పడనివారు
 బాలతెగువకునంతనం ♦ పడనిచారు
 నవనిపతిదప్తుడని దూర ♦ నట్టివారు
 ధీరుడని మంత్రీబాగడని ♦ వారులేరు
 అంతఁదొలిసంజకెంజాయు ♦ లలమువేళ
 భువనమిత్తుండ పరవాధి ♦ మున్నవేళఁ
 బుల్గులన్నియుఁగూండకు ♦ బోవువేళ

క్షితిపవరుకన్నులొక్కట • జిగ్గుమనఁగ
 నంగకాంతులు నవగెల్ల • నల్లుకొనఁగ
 నల్లనల్లనహంసయా • నాతిశయము
 దోషశుద్ధాంతమును జేరెఁ • దోనపెండ్లి 100
 యయ్యె; నీచేతనింక స్త్రీ • హత్యమాన్వ
 కున్న నేనాచుదాననే • యన్నమాట
 కొట్టుబెప్పుచునున్న ద • న్నట్టురాచ
 పట్టిగై నట్లు మంతరి • పట్టి; యంత
 సంతచతురయోకానియ • య్యంతిమిన్న
 యెప్పుడెపుడని యున్నభూ • మీశుఁజేరి
 మనసుమెప్పించుమాటలఁ • బనులనర్థ
 రాత్రీమొకలిప్తగాఁ బుచ్చె, • రాజగుండె
 బ్రీదలగునట్లు వినిపించె • బారగంట;
 కడవయంతదగుమ్మడి • కాయ, యైనఁ
 గత్తిఘోటకు లోకువ • స్కరణియయ్యె;
 బుద్ధిమతిపేజోయెత • భూపమృగముఁ
 బట్టుతొఁపునవలయుట్లు • వైచె, నామె
 యభ్యసించెను శోకపా • త్రాభినయము
 నాథ! యని వెక్కియేడ్చెను, • నయనములను
 నీగుగానెను తనవొంటి • తీరుమాఁజ్ఞె;

వగమునిసిలోనివంగతి ♦ యగుటజేసి
 యార! యనిరాజుచెంతకు ♦ జేరఁగిసి
 యుత్తరీ యానఁగన్నీటి ♦ నొత్తి, యోసి!
 యింతలో నేమిన్నీటి ♦ వింతగాసి
 యింత దేహభిమానిని ♦ వెట్టువచ్చి
 తమమఁదెప్పఁగగఁకు కింక ♦ నభివయింతు: —
 ప్రాణనాయక! మీచేతి ♦ పైనిఁజూపు
 కంటెనా కింకఁబున్నెంటు ♦ గలదెచెప్పుమ
 ప్రాణములు వోపుననినాకు ♦ భయములేదు
 తల్లిదండ్రులఁజూడంగఁ ♦ దలఁపులేదు
 గానిననుఁబ్రాణత్యుగఁ ♦ గాంచునాడు
 సోవరీ ముగిగలదామె ♦ జూచుభాగ్య
 మింకసరిగదయని యిట్లు ♦ లేళ్ళవచ్చె
 నాపికొనఁజూచితినిగాని ♦ యదియు నాదు
 నశము గామిఁబ్రకృతి ధన్యు ♦ బద్ధనైతి
 ననుచు నింకేమిపన్నెనో ♦ యవనిఁతెయుఁ
 జారుమతి నొక్క పటిచూప ♦ సమ్మతించి
 పిల్వబంకఁగ భటుతోటి ♦ నింతయనుచుఁ
 గలవరంపడి రంతయ ♦ కాని, మున్నె
 పన్నియుంచిన వలయసాట ♦ భయమున్నేడి

నవకుఁజొచ్చిన చెల్లెలు • గవుగిలించి
 యదియెకడసారి యాలోక • మైనయట్టు
 లదియెకడసారి నల్లాప • మైనయట్టు 149
 లదియెకడసారి కొంగిలి • మైనయట్టు
 లక్కునంజేర్చిపొని వెక్కి • వెక్కియేడ్వె
 జారుమతివల్కుఁ బూఁదేనె • లూలుచును : —
 బుద్ధిమతి! యక్క! నీమతి • పోయెనొక్కొ
 వెక్కియేడ్చెను శుభమంచు • బెడ్డియాసి
 యూరకుండుము బావగా • కరుగుచుఘృ
 లేమికొఱనీకు రాశివై • మెసఁగుదింక
 నూఱిజిలు చాటువొక బావ • గానియడ్డు
 గలుగకుండిన నాకొక్క • కథనుజెప్పు
 మానెపంబునఁ బెరువ • మానునొప్పు,
 ననిన హేమాదర తాన్యాయ • మునుచుచొప్పు
 పొదలనలెన్బిట్టులని లోక • మునకుమప్పు
 గతినభినయించు వారల • కథకునొప్పు
 కొననిరోధింపకారాజు, • కొత్తరాణి
 బుద్ధిమతికత సెప్పఁగా • మొదలుపెట్టె
 కథలలోదిగెనీరేయి • కథయటంచు
 మొగ్గు విసవిసలాడిన • భూమిపతియు

జారుగులు యిక్క బెట్టగా ♦ నాగునంత
 రక్తిగా సాగుచుండెను ♦ రాత్రీసాగె;
 సానిముచ్చలుఁ గొత్తనం ♦ సారులు, నభి
 సానికలు దొంగలుంగూట ♦ సాక్షివరులుఁ
 దక్కఁదక్కిన జనులెల్ల ♦ బక్కణమున
 మేలుకొనసాగిరింక భూ ♦ పాలుమదిసిఁ
 గ్రొమ్మగొనియున్న యజ్ఞాన ♦ కథతమన
 మిట్టులేవీడునను పొల్కి ♦ నిరులువీడె;
 అదిరి! జనులార! వీటస్త్రీ ♦ హత్యలంక
 గావు కాననురీతిని ♦ గానులుచె
 మెల్లమెల్లఁగదనలెల్ల ♦ చెల్లనాఁత
 దేనికధకింతకంతకుం ♦ పంపులేదు
 విడక చూచొట్టఁ జెల్లెను ♦ విసుపులేదు
 రాజుగాఁకెనినఁగ వి ♦ రక్తలేదు
 బాట్టకుతిదేక్షికాయువు ♦ మూఁకలేదు
 కనుకేర రాజు కతనాఁపు ♦ ముసఁగలేదు
 సతి! యనుచుఁబిల్చి, నీకథ ♦ సాంతమయ్య
 నా' యనఁగ 'లేదు' నావుడు ♦ నాయకుండు
 నేటిరాతిరిమిగులు వి ♦ స్పింపుమనఁగఁ
 బ్రాణనాయక! యిటువిన ♦ వలయునన్న

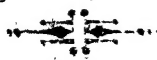
నెన్నఁడీరలెఱంగని ♦ నెన్నఁచిత్ర
 ములుగలవుగానినేటితో ♦ ముగ్ధునుగద
 నాకథియనంగ నానర ♦ నాయకుండు
 లేదు లేదని సతిమంద ♦ లించినేటి 180
 చిత్రకథసంతముగ వీని ♦ జిత్తమయ్యె
 సంతపఁజ్ఞంతమింతి! ♦ యంబులేదు
 నేటికిఁకనిల్పనలయను ♦ నిత్యకృష్యి
 ములను దీర్చగఁజూసెఁ ♦ బ్రోద్దుదూఱి
 ననినగరువీడిచనియె; న ♦ య్యనిజ, లదిర!
 యవనికఱినేడు మనవల ♦ యంగజాలె
 బలిరె! రేపటికొక్కఁడై ♦ పంబులేనె
 చెల్లె! యని, యక్క! యనిసంత ♦ సిల్లుచుండ
 దినమునెట్టుకొకడపి యా ♦ జనభంధు
 చదురులోవారలకు నాడు ♦ ముదమునిండ
 నోలగమునప్పనింకను ♦ వేళయండ
 సతఁడుసభవీడె; మిన్నలీ ♦ యఱుతినిండ
 భద్రముగఁగై నేసిన ♦ పచ్చదండ
 గమినిగ్రేణించుచుండెనా ♦ కనముదండ
 బారులుగ గూండ్లకేగెడు ♦ కీరకాండ
 మంత్రకంతకురాతిరి ♦ యయ్యె, బుద్ధి

మతియుగై నేసికొనితన ♦ పతిమజ్జింత
 దిట్టముగఁడనపోగున ♦ గట్టవడఁగ
 జేయకుంకిననాయువు ♦ సెల్లుననుచు
 వారుమతితోడ ముచ్చట ♦ సల్పుచుండ 200
 నేగుడంచెను మించిపో ♦ యినటు, సంఘ
 జామునందన రాశివా ♦ సంబుసకును
 వచ్చెఁబరియని తత్తర ♦ పాటుతోడఁ
 గొంచముగ జాఁబయ్యెద ♦ కొంగుతోడఁ
 దఱచుజవ్వాడు సూక్ష్మమ ♦ ధ్యమముతోడ
 మవ్వఁగ నుగ్రిక్క ముసిముసి ♦ నవ్వుతోడఁ
 నెచ్చకముఁదెల్పుకేగింటి ♦ దృష్టితోడ
 నలుగడుగునకుఁ దొట్టిల్లు ♦ నడకతోడఁ
 బ్రియముమీఱఁగ నెదురేగి ♦ జయము! తేడ!
 యనుచుజవ్వని పూఁదేనె ♦ చినుకులోడ
 నాడనురకుండనన్నాసి ♦ యా? యతండు,
 కాఁడు; వారేమిచేసితో ♦ కానికొంత
 వేళకాఁగాన కథనువి ♦ స్పింపుమనియె;
 ఎన్నఁడడుగునొయని కాచి ♦ కొన్నదాట
 మొదటికంటెచు ముప్పది ♦ మూడురెట్లు
 రక్తిగా జెప్పసాగెను ♦ రాజగారు
 మించికిథయని మదిసంత ♦ సిందిరామ

మొదలుపెట్టిన కతతుద • ముట్టకుండ
 దెల్లవాఁడెను బతిమోము • తెల్లబఁతె;
 అయ్యో! యరుణోదయంబయ్యో! నాయటంచు 220
 నింతి! యికనాఁపుమీకథ • నింతదనుక
 నిద్రియను సాంతముగవిన • బుద్ధిపుట్టె
 ననినగరు వీడిచనియెన • య్యవనివిభఁడు
 సచివసుతలకు మెండయ్యె • సంతసమ్ము,
 హత్యసంగతి మఱిపొక్క • దయ్యెవీట,
 శాశమామంత్రీ యుడియాట • ప్రబలమయ్యె,
 ఔర! యని పౌరులెల్లరు • నబ్బిపక్షి,
 కథముగియకుండ రాత్రిలు • గడచుటయ్యె,
 కథలెడ వేరి ప్రిణము • ల్గాచటయ్యె,
 చిత్రముగనీగతిని శేయి • రాత్రిలయ్యె,
 నింతలోరాజు సంతాన • వంతఁడయ్యె,
 నొక్క మాటలాడుచు • నొక్కకొడుకు
 జొక్కముగనేలఁబ్రోకుచు • నొక్కకొడుకు
 నూచులాడుచు బొత్తుల • నొక్కకొడుకు
 నైఁపుఁచినచెంగ్వ • లలరుకొలకు
 గతిఁగలరు చుండెనారాజు • గాఁగిము;
 అంతనొకరాత్రి రాణిక • స్త్రీంలందు
 రాలుకన్నీరు పైటచె • అంగుతోడ

నొత్తికొను చాళ్ళజూర జూచి • యస్సురసుచు
 నిముడకుండిన తటి వెక్కి • యేడ్పుచుండ 140
 గాంతుడంతికమును జేరి • కాంత! చూడు
 మింతలోనేమిపుట్టెనీ • వేడ్పునంత
 యేమిలో పొబటంగూట • డించుమగని
 పాదపద్మమ్ములను వ్రాలి • ప్రియానాథ
 నేటితోవేయిరాకులు • నిండె, నింక
 జెప్పవలసినకథల్లె • జెల్లిపోయె,
 నల్లితో నాబుణముకూడ • జెల్లిపోవు
 నింకనీచిన్ని బుమతల • కేరుదిక్కు.
 అమ్మవును నయ్యవునునౌచు • నప్రిమాద
 మునభరింపుము నోరెఱుం • గని నిరుగులు
 గానగడసారి నానమ • స్కారమిదిగొ;
 అనగనర నాధుమనసునీ • రయ్యేనేము'
 యువిదకన్నీటి దనయోణి • నొత్తియెత్తి
 యతివనిహ్రిషిణిని నిన్ను • వితగడంప
 జేతులూచునె భయమొంద • జెల్లిదల్లె
 తొంటిగూసుల మచినెంచి • తొట్టిపడకు
 బిడ్డలను జూడునీకేవ్వి • బెగ్గిలెరు,
 చేరదీయు మటంచామె • చింతమాన్పె.
 తగడునంకంబిదిగొ • తయునుబొంగి

చనవుపనుల్లను విభమదిఁ ♦ దని పరామె; 260
 కాపురముసేయునుండ్రీ ను ♦ గంబుమీర
 జనవరుఁడు నిష్కలంకయ ♦ శస్కుఁడౌచు
 నడరె; యేల్పడినిత్యక ♦ లాఘణమాదుఁ
 బచ్చతోరణమాచును ♦ బ్రహ్మతికెక్కె .
 ధవునిద నుఁగాద నెన్నిన ♦ ద్ధతులు సేపు
 వింటిరా, మంద మాఁకులు ♦ బెట్టవలదు,
 తలకుఁ బసఁకునంటెను ♦ తంటవలదు,
 జరుఁచేటాఁగల నిపించు ♦ కొనగవలదు,
 అత్త నాఁరింటి మరెఱుద ♦ లడఁపవలదు
 పుట్టినింటిని నడివీధి ♦ బెట్టవలదు,
 ఇంక నందున సాత్రిత ♦ నొందవలదు;
 బుద్ధిమతిబోలిన స్మార్గ ♦ మొకవాని,
 పతిదయగడించి వేల్పు ♦ బరిగఁజేంచి
 కులటలునుకోసి నశులతో ♦ జెలిమిసేసి
 విద్వేలనునేర్చి నుఖదుఃఖ ♦ వితతికోర్చి
 మంచి కల్లె నుఁగూడు ♦ మానములుగ
 నుండి పౌఖ్యాలునిఁజేయ ♦ చుండుగిగాన
 ప్రీతి నంబులుటందు నా ♦ శీర్ష డంచివ్రాసెన్
 ఈశ్వర నశ్యనా ♦ రాయణకవిః

10213

